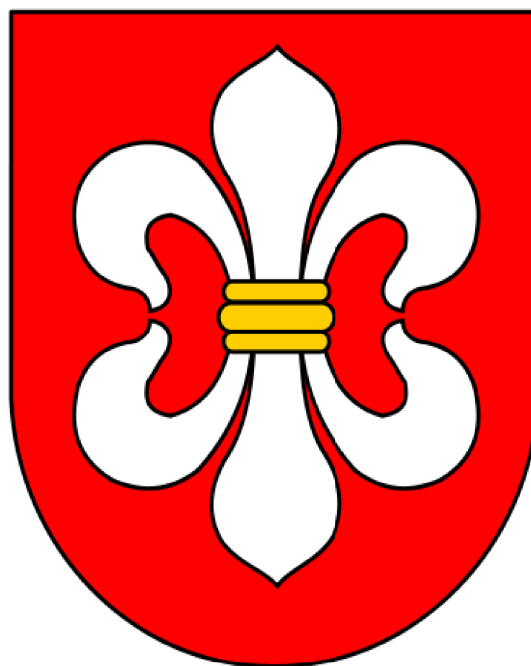

Załącznik do Uchwały Nr XXVII/189/2009 Rady Gminy Werbkowice z dnia 29 stycznia 2009 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI GOZDÓW

NA LATA 2009 – 2015

Gozdów 2009

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Charakterystyka miejscowości.....	7
2.1. Położenie, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności.....	7
2.2. Rys historyczny.....	10
2.2.1. Historia miejscowości Gozdów.....	10
2.2.2. Rys historyczny /obiekty religijne/.....	12
2.2.3. Rys historyczny /szkolnictwo/.....	12
2.3. Struktura przestrzenna miejscowości.....	13
3. Inwentaryzacja zasobów.....	18
3.1. Środowisko przyrodnicze.....	18
3.1.1. Walory krajobrazu.....	18
3.1.2. Walory klimatu	18
3.1.3. Walory szaty roślinnej	18
3.1.4. Fauna.....	18
3.1.5. Gleby.....	19
3.1.6. Cieki Wodne – Rzeka Huczwa.....	19
3.2. Dziedzictwo kulturowe	20
3.3. Obiekty i tereny.....	26
3.4. Infrastruktura społeczna	26
3.5. Infrastruktura techniczna	29
3.6. Gospodarka i rolnictwo	31
3.6.1. Gospodarka.....	31
3.6.2. Rolnictwo.....	31
3.7. Kapitał społeczny i ludzki.....	32
3.8. Inne zasoby kulturalne.....	34
4. Analiza SWOT mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń.....	35
4.1. Mocne strony.....	35
4.2. Słabe strony	36
4.3. Szanse	36
4.4. Zagrożenia.....	36
5. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujących społeczność lokalną.....	38
6. Wdrożenie i monitorowanie planu.....	44

1.

Wprowadzenie

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich stanowi kluczowe wyzwanie dla Polski w okresie integracji z Unią Europejską. Zasadniczym celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszeniu dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich. Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013” działanie „Odnowa i rozwój wsi”. Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
  - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
  - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej,
- budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych,
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne,
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci,
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Uwarunkowania Planu Odnowy Miejscowości polegają na tym, że ma on zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje ograniczony teren jednej miejscowości i przygotowany jest (przy udziale przedstawicieli gminy) z inicjatywy i przez mieszkańców miejscowości. Specyfika planu polega na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno-kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców. Ma mniej pro-gospodarczy, a bardziej pro-społeczny i pro-kulturowy charakter. I dzięki temu może stanowić doskonałe uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy,

która zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany oraz wykonalny dla lokalnej społeczności. Jest to szczególnie ważne w dzisiejszej sytuacji, gdy miasta oferują konkurencyjną alternatywę zamieszkania, a rolnictwo traci swą atrakcyjność jako źródło utrzymania, co prowadzi m.in. do migracji młodych ludzi, szczególnie tych lepiej wykształconych ze wsi do miasta.

Idea odnowy wsi wyrasta z przekonania, że odnowiona, doinwestowana i ożywiona kulturowo wieś odzyska swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewni swoim mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdoła zatrzymać młodzież na miejscu. Nie jako „mini-miasto”, wysoko zurbanizowana i konkurująca z ośrodkami miejskimi bogactwem oferty, ale właśnie jako „nowa wieś”, nowoczesna, lecz ceniąca i zachowująca swój wiejski charakter i kulturową specyfikę.

Plan Odnowy ma więc charakter „planu małych kroków”, ale w kierunku wielkich celów. Małych kroków, które podejmowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy doprowadzić mają do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Korzyści wynikające z posiadania Planu Odnowy Miejscowości:

- plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe,
- zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej,
- dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości,
- uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga porozumienia. Osiągnięte porozumienie, na drodze otwartej dyskusji, pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna,
- tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. W ten sposób można uniknąć wielu trudności.

Plan Odnowy Miejscowości Gozdów obejmuje swoim zasięgiem obszar tej miejscowości. Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT, czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Plan Odnowy Miejscowości Gozdów to dokument, który określa strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2009 – 2015. Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym

możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Projekt wprowadzonych do planu zadań powstał w oparciu o wytyczne środowiska lokalnego i konsultacje społeczne. Podstawą tworzenia Planu Odnowy Miejscowości Gozdów jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków.

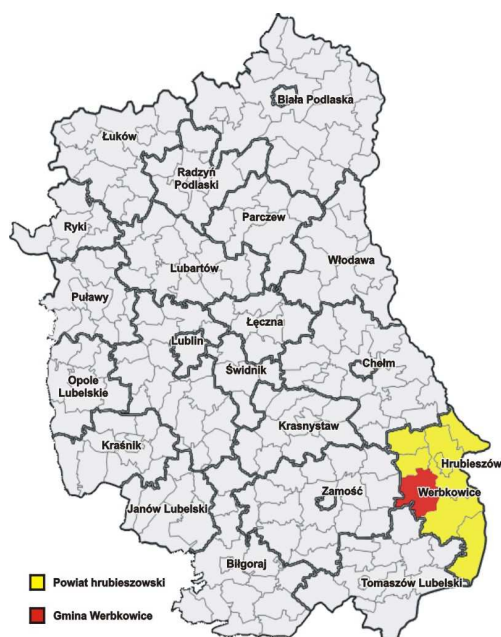
2. Charakterystyka miejscowości

2.1. Położenie, przynależność administracyjna, powierzchnia, liczba ludności.

Miejscowość Gozdów położona jest w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie hrubieszowskim, we wschodniej części Gminy Werbkowice, nad rzeką Huczwą, w obrębie Kotliny Hrubieszowskiej. Gmina Werbkowice leży w północno-zachodniej części Kotliny Hrubieszowskiej, która wchodzi w skład Wyżyny Zachodnio-Wołyńskiej oraz w niewielkiej części (część północno-zachodnia) w obszarze Działów Grabowieckich, wchodzących w skład Wyżyny Lubelskiej. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej położona jest w obrębie następujących jednostek:

- Wyżyna Wołyńsko-Podolska,
- Wyżyna Zachodnio Wołyńska,
- Kotlina Hrubieszowska
- Wyżyna Wschodniomałopolska,
- Wyżyna Lubelska,
- Działy Grabowieckie

Gozdów leży w odległości 12 km od miasta powiatowego Hrubieszowa, w sąsiedztwie z miejscowościami: Podhorce, Brodzica, Alojzów, Werbkowice, Wilków.

Rys.1. Gmina Werbkowice na tle województwa lubelskiego i powiatu hrubieszowskiego

Mapa Gminy Werbkowice

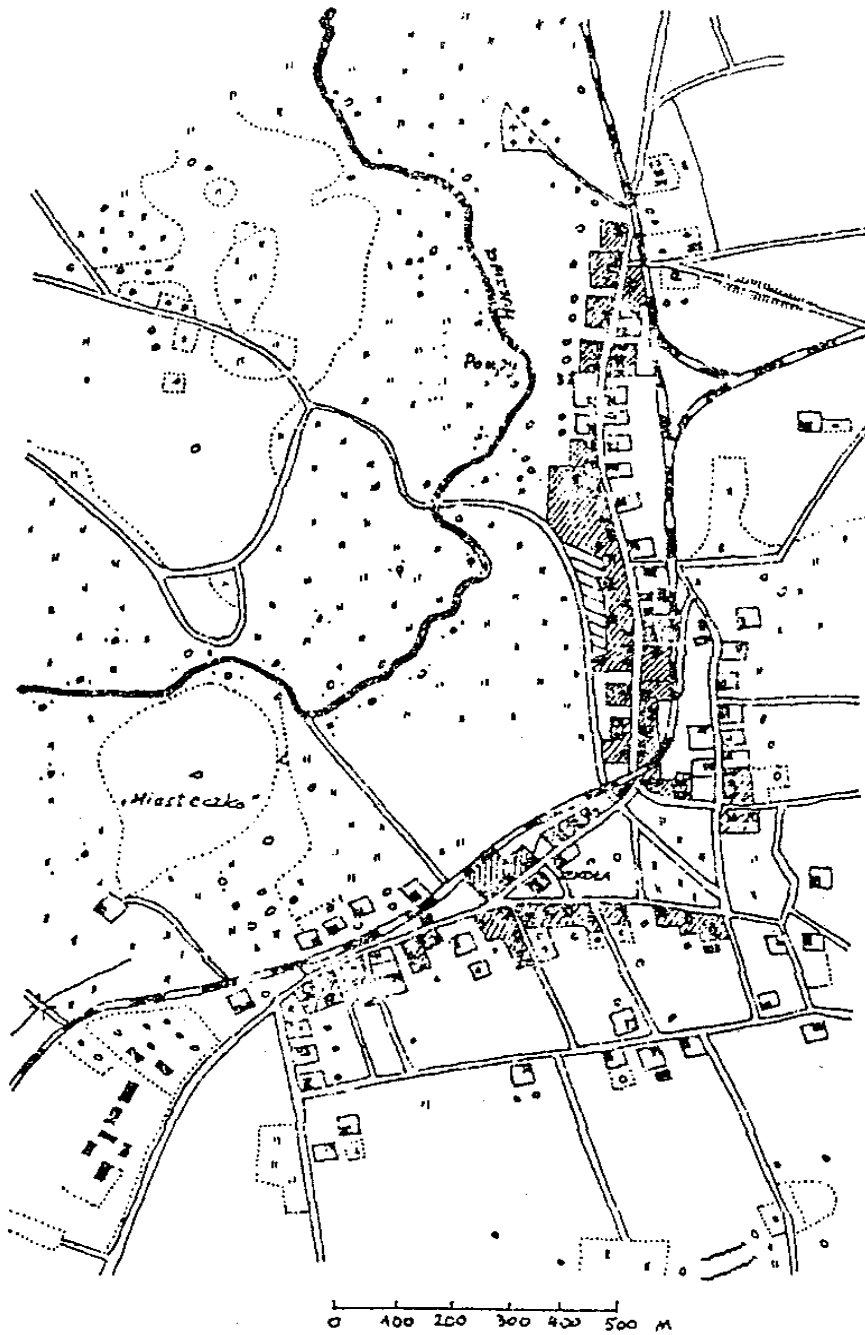
Rys. 2. Miejscowość Gozdów na tle gminy Werbkowice

Rys.3. Gozdów z lotu ptaka

GOZDÓW

powiększony wycinek mapy 1 : 25 tys.,

Rys 4. Gozdów mapa

Powierzchnia gminy Werbkowice zajmuje 18.826 ha (miejscowości Gozdów 876 ha), w tym użytki rolne stanowią 15.637 ha, natomiast lasy tylko 1.363 ha. Gminę Werbkowice tworzy 28 sołectw, w tym sołectwo Gozdów. Jest ona gminą rolniczo-przemysłową z nastawieniem na przemysł rolno-spożywczy.

Gminę Werbkowice zamieszkuje 10.731 osób (14,6 % populacji powiatu hrubieszowskiego) zameldowanych na pobyt stały (stan na 31.12.2006 r.). Spośród ogółu mieszkańców Gminy większość stanowią kobiety – w 2006 roku stanowiły one 51,66% ogółu ludności, czyli 5.436 kobiet, przy 5.295 mieszkańcach płci męskiej.

Miejscowość Gozdów pod względem demograficznym plasuje się na 3 miejscu w gminie Werbkowice.

<i>Wiek</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Mężczyźni</i>	<i>Razem</i>
DO 18 LAT	80	87	167
19-60 LAT	227	245	472
POW.60 LAT	96	56	152
OGÓŁEM	403	388	791

2.2. Rys historyczny

2.2.1. Historia miejscowości Gozdów

Jak wynika z badań archeologicznych, co potwierdzają drobne fragmenty naczyń glinianych, pierwsi osadnicy byli już tu w neolicie. Kolejne dowody bytności człowieka na tych terenach pochodzą z wczesnego brązu z 1900-1700 r. p.n.e. i określane są jako kultura mierzanowska, a następnie okazały wykopaliskowe noszą daty z 1600-1200r. p.n.e. i najprawdopodobniej są fragmentami ceramiki zaliczanej do kultury trzcinińskiej i łuzycyckiej.

Archeolodzy dostarczyli też dowodów z okresu przedrzymskiego, odkrywając fragmenty ceramiki datowanej na 200 r. p.n.e. i początek nowej ery. Znaleziono również ślady z wczesnego średniowiecza, czyli z przełomu IX-XII w. Pierwsza wzmianka źródłowa o miejscowości Gozdów, pochodzi z roku 1439, kiedy zapewne należała do Jana Goździa (Gdeszyńskiego). Następnym właścicielem był jego syn Wigand z Gdeszyna, chorąży bełski, po którym dobra odziedziczył syn Stanisław, który lokował dnia 22 grudnia 1548 r. miasto i od swojego herbu nazwał je Gozdawą. Miasteczko jednak nie miało dobrych warunków rozwoju i przez cały okres swego istnienia pełniło rolę ośrodka wymiany rolniczej dla sąsiednich miejscowości. Od 1563 roku Gozdów płacił szos (podatek pogłówny), wówczas w miasteczku notowano 2 rzemieślników. Bliskie sąsiedztwo znacznego jak na owe czasy miasta Hrubieszowa nie pozwalało na dynamiczny rozwój tego

w rzeczywistości wiejskiego ośrodka.

Częste najazdy Tatarów na te tereny spowodowały, że w XVI wieku dwór szlachecki w Gozdowie ufortyfikowano. Został on wybudowany na części wzniesienia, którego powierzchnia sięga kilku hektarów. Południowa część tego wzniesienia została odcięta fosą i podsypana, dzięki czemu utworzono owalny nasyp o średnicy 38-58 m, gdzie zbudowano dwór. Źródła podają istnienie drewnianej cerkwi parafialnej (pierwsza wzmianka o niej – 1641 r.). Goździowie byli właścicielami tej miejscowości jeszcze w pierwszej połowie XVIII w.

Koniec wieku XVII był katastrofalny dla istnienia miasta. W roku 1698 Gozdów został zniszczony i odtąd występuje jako wieś. Od 1723 roku zmieniali się kolejno właściciele wsi – byli nimi: Jan Niecielski, Makary Kurdwanowski (1767 r.), Barbara i Franciszek Głogowscy (1812 r.), Komorowscy (1816 r.), Alojzy Poletyło (pierwsza połowa XIX w.) oprócz Gozdowa wszedł on również w posiadanie sąsiednich Podhorzec.

W latach 1715–1919 Gozdów należał do łacińskiej parafii w Hrubieszowie. Z tytułu tej przynależności wieś płaciła dziesięcinę do kościoła w Hrubieszowie. W roku 1827 wieś liczyła 50 domów i 293 mieszkań.

Pod koniec XIX w. właściciele Gozdowa – Ulanowscy, wybudowali we wsi parterowy dwór, później jeszcze rozbudowany przez przedłużenie lewego skrzydła i dostawienie murowanej dobudówki do tylnej ściany. Obecny rzut dworku ma kształt litery "L". W końcu XIX w. lub początku XX w. w Gozdowie powstał pierwszy drewniany budynek szkolny wybudowany przez władze carskie. W roku 1897 chłopcy z Gozdowa wzięli udział w walce o prawa serwitutowe. W czasie I wojny światowej Austriacy wybudowali kolejkę wąskotorową łączącą Uhnów z Hrubieszowem. Jej trasa biegła przez Gozdów, gdzie założono warsztaty kolejowe. W okresie międzywojennym majątek ziemski w Gozdowie posiadali Józef Wyźga (441 ha) i Anna Gorlicz (446 ha). We wsi były cztery sklepy z artykułami spożywczymi.

Tragiczny dla Gozdowa był rok 1944, gdy 1 marca żołnierze z ukraińskiej dywizji SS "Galizien" wymordowali ok. 30 mieszkańców, tego samego roku oddział UPA zamordował w Hrubieszowie 20 kolejarzy z Gozdowa. Po wojnie we wsi utworzono Państwowy Ośrodek Maszynowy oraz kółko rolnicze, które działały do końca lat 80-tych. POM specjalizował się w produkcji oraz naprawie urządzeń na potrzeby przemysłu cukrowniczego. Przy zakładzie zbudowane zostało osiedle mieszkaniowe (7 budynków wielorodzinnych zwanych potocznie "blokami" w raz z infrastrukturą typu działki ogrodowe i budynki gospodarcze). W latach 70-tych rozpoczęto budowę nowej szkoły podstawowej oddanej do użytku we wrześniu 1972 roku. Szkoła istnieje do dziś. Pod koniec lat 90-tych wybudowano kościół i w roku 1998 erygowano parafię obejmującą Gozdów oraz sąsiednią miejscowość Podhorce w której znajduje się kościół filialny.

2.2.2. Rys historyczny /obiekty religijne/

Kościół

Obecny kościół w miejscowości Gozdów powstał w latach 90 .XX w., usytuowany jest przy drodze powiatowej 3416L.

- 1617-1618 – w tych latach istnieje zbór ariański założony przez Stanisława Goździa,
- 1641 – powstaje filia monasteru bazylikańskiego, ponieważ Stanisław Gózdź przeszedł na wiarę katolicką, inne źródła podają, iż istniała tu w 1548 roku cerkiew drewniana, którą zniszczono w czasie I wojny światowej,
- 1715-1919 – mieszkańcy wyznania rzymsko-katolickiego należą do parafii łacińskiej w Hrubieszowie
- 1919-1998 – Gozdów należy do parafii Werbkowice,
- 1992 – rozpoczęto budowę kościoła murowanego,
- 1998 – poświęcenie i oddanie do użytku murowanego kościoła pw. Miłosierdzia Bożego, jako nowo powstałej parafii,
- 2006 – trwają prace nad budową ogrodzenia, ocieplono kościół, przy parafii działa KSM, Schola, ministranci. Proboszcz ksiądz dr Stanisław Solilak jest również redaktorem parafialnej gazetki „Nasz Miesięcznik”.
- 2007 – trwają prace przy elewacji kościoła i przy parkanie; ksiądz dr Stanisław Solilak otrzymał godność kanonika oraz został mianowany wicedziekanem dekanatu Hrubieszów Południe.

Cerkiew

Pierwsza wzmianka o cerkwi w Gozdowie pochodzi z 1548 r. Początkowo była to cerkiew prawosławna, w latach 1596-1875 grekokatolicka. Od 1875 r. do I wojny światowej ponownie prawosławna. Cerkiew parafialna w XIX w. stanowiła filię parafii Podhorce. Ostatnia świątynia stała we wsi, w sąsiedztwie stacji kolejowej. Rozebrana została, wg relacji mieszkańców, przed II wojną światową (być może w 1938 r.).

2.2.3. Rys historyczny /szkolnictwo/

- XIX w. – budowa drewnianego budynku szkoły przez władze carskie, nauczanie w języku rosyjskim,
- 1918 – powstanie jednoklasowej szkoły polskiej; 1932 - poszerzenie zakresu nauczania o dwie klasy; 1937-39 -uczniowie zdobywają wiedzę na poziomie klasy VI,

- 1939-45 – budynek szkolny zajmują Ukraińcy, nauka odbywa się w pomieszczeniach folwarcznych - czasowe rozwiązanie szkoły,
- 1945 – powstanie polskiej szkoły posiadającej zakres wiedzy na poziomie czteroklasowym, a w kolejnych latach uzupełniono poziom aż do sześcioklasowego - 1950 r.,
- 1955 – utworzenie klasy siódmej i kursów wieczorowych uzupełniających wykształcenie podstawowe; założenie Biblioteki Publicznej,
- 1958 – elektryfikacja szkoły,
- 1971 – wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę nowej szkoły,
- 1972 – oddanie do użytku budynku szkoły, a także mieszkań dla czterech rodzin nauczycielskich,
- 4 września 1978 r. – Kolejarze ufundowali sztandar, nadanie imienia szkole: Szkoła Podstawowa im. Kolejarzy – Ofiar II Wojny Światowej,
- 1999 – reforma szkolnictwa - szkoła posiada 6 oddziałów (I - VI) oraz klasę „O”,
- 2002 – szkoła uroczystie obchodzi uroczystość 30 - lecia swego istnienia,
- 2006 – szkoła liczy 76 uczniów, bierze aktywny udział w życiu miejscowości. Jest miejscem spotkań wszystkich pokoleń: dziadków, rodziców i wnuków. Uczniowie szkoły są laureatami konkursów o zasięgu gminy, powiatu, a nawet w kraju.
- -2007 – podczas wakacji dokonano remontu elewacji budynku szkoły przy wydatnej pomocy mieszkańców Gozdowa; obchody XXXV - lecia istnienia.

2.3. Struktura przestrzenna miejscowości

Tereny wsi Gozdów przynależą, tak jak cała gmina, do makroregionu pod nazwą Zamojszczyzna i to z jej, burzliwą historią jest związany układ przestrzenny miejscowości. Zniszczenia wojenne, przesiedlenia, eksterminacja ludności polskiej ze strony okupanta niemieckiego, a także nieustające walki ludności polskiej z ukraińską, nacjonalizacja w okresie powojennym sprawiły, że wieś straciła swój „kresowy” charakter. Wiele charakterystycznych zabudowań uległo nieodwracalnym zniszczeniom, a na ich miejsce powstał nieład urbanistyczny. Występuje typ siedlisk z zabudową wolno stojącą wokół podwórza zakreślonego zazwyczaj w prostokąt, zwrócony szczytem do drogi przez wieś, niezależnie czy ustawienie domu mieszkalnego jest szczytowe czy kalenicowe. Oba rozwiązania występują w Gozdowie z przewagą ustawienia kalenicowego i z przysunięciem domu mieszkalnego do drogi. Większość budynków powstałych w II połowie XX w. charakteryzuje się budową jednokondygnacyjną wykonaną przeważnie z popularnego pustaka, z elewacją tynkową o dwuspadowych dachach o niskim kącie nachylenia krytych przeważnie eternitem, blachą. Budynki gospodarcze wolno stojące, ustawione kalenicowo, wokół prostokątnego podwórza. Domy mieszkalne mają różne gabaryty.

W nielicznych przypadkach łączone są z zabudową inwentarską, na którą składa się kilka oddzielnych budynków gospodarskich ustawionych w czworobok wokół podwórza, najczęściej ze stodołą na tylnym, krótszym boku działki. Brak jest już pełnych zagród z zabytkową zabudową drewnianą pod strzechą. We wsi Gozdów zachowało się kilka domów mieszkalnych połączonych z częścią inwentarską, z przełomu XIX i XX wieku, ze zmienioną już jednak funkcją. Bardzo charakterystyczne jest także wznoszenie przy skromnych drewnianych domach okazałych, nowszych, murowanych stodoł, usytuowanych na tyłach siedlisk. Podwórka otaczane są zazwyczaj płotami sztachetowymi, które coraz częściej wypierane są przez metalowe.

Na obszarze gminy brak jest charakterystycznego budownictwa wiejskiego, które jeszcze do niedawna dominowało na omawianym terenie. Ostatnie kilkanaście lat przyniosło wyparcie drewnianej architektury ludowej, na rzecz murowanych, bezstylowych domów.

Pomimo występującej dysharmonii budowlanej związanej czy to z zawirowaniami historycznymi, czy też z panującym nieskalanym stylem budownictwa nowożytnego wieś zachowała swój układ przestrzenny oparty na planie ulicówki, pomimo ubytków w zabudowie i wprowadzenia współczesnych, dysharmonizujących budynków.

Wieś zlokalizowana jest nad rzeką Huczwą stanowiącym jedną z ciekawszych atrakcji turystycznych nie tylko gminy, ale i powiatu. Obręb miejscowości charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Z rzeką, a konkretnie z jej biegiem z jednej strony, a z drugiej strony ze szlakiem linii byłej Hrubieszowskiej Kolei Wąskotorowej powiązana jest dominanta przestrzenna miejscowości /dominanta płaska/, której układ przestrzenny można określić jako „liniowy”. Układ ten charakteryzuje się tym, że wieś zbudowana jest wzdłuż linii Huczwy, linii kolejowej po drugiej stronie z wyznaczonym jak by „kręgosłupem”, który stanowi droga powiatowa. Widoczne jest nasilenie zwartej zabudowy w okolicach szkoły, kościoła i świetlicy wiejskiej, sklepu – będące wyznacznikiem dominanty przestrzennej wysokościowej, przy której spotykają się inne ciągi komunikacyjne wiodące do innych punktów infrastruktury, w tym nie istniejącej stacji kolejowej wraz z jej elementami infrastrukturalnymi (będącym całym centrum logistycznym kolei), która na powstanie obecnego układu miała największe oddziaływanie.

Dominantę przestrzenną w miejscowości Gozdów stanowią:

Dworek w Gozdowie - wybudowany pod koniec XIX wieku przez Ulanowskich – ówczesnych właścicieli Gozdowa, w późniejszym okresie przebudowany przez przedłużenie lewego skrzydła i dostawienie murowanej dobudówki do tylnej ściany. Obecny rzut dworku ma kształt litery „L”, konstrukcja dachu jest dwuspadowa, pokryta eternitem, elewacje tynkowane, podłużne, wielosiowe o małych prostokątnych okienkach, pozbawione detalu architektonicznego. Przy

głównym wejściu na schodach usytuowane są cztery kolumny, po dwie po obu stronach o kapitolach nie ozdobionych motywami. Na strukturę wewnętrzną dworku składa się izba przejściowa i 5 izb mieszkalnych, poddasze nie użytkowe. Zabudowania folwarczne zostały zniszczone podczas 2 wojny światowej i w okresie transformacji stalinowskiej. Na ich miejscu powstał Państwowy Ośrodek Maszynowy i wybudowane zostały bloki mieszkalne. Obecnie dworek zamieszkuje 4 rodziny, które wykupiły mieszkania na własność od Gminy Werbkowice. Widoczny na zdjęciu front dworku jest w złym stanie technicznym, natomiast dostawiona w późniejszym okresie dobudówka została wyremontowana 3 lata temu przez właściciela tej części.

Rys.5. Front dworku wybudowanego w XIX w.

Osiedle mieszkaniowe “POM”

Wybudowane w latach 1950-1986 (plus jeden budynek po folwarczny zaadaptowany na cele mieszkaniowe) na miejscu zabudowań folwarcznych i parku przy dworskiego) przy Państwowym Ośrodku Maszynowym, zlikwidowanym w 1992 r. (obecnie na jego miejscu funkcjonują prywatne podmioty gospodarcze: stacja paliw, stacja kontroli pojazdów, tartak).

Osiedle położone w zachodniej części miejscowości, na wzgórzu, przy drodze powiatowej nr 3416L. Infrastrukturę przestrzenną osiedla charakteryzuje układ zabudowań w formie “czworoboku” z wyodrębnionym wyraźnie placem po środku. Na zasoby infrastrukturalne osiedla składają się;

- sklep spożywczy
- oświetlenie osiedlowe,
- miejsca parkingowe /niedostosowane do potrzeb,/
- przy osiedlowe boisko sportowe do piłki nożnej/siatkówki – nie funkcjonalne, (zniszczona nawierzchnia, brak elementów struktury boiska, brak ogrodzenia – boisko funkcjonuje w zasadzie jako nieużytek).

Braki infrastrukturalne na osiedlu POM uwidaczniają się także w elementach takich jak: brak oczyszczalni ścieków (nieczystości odprowadzane do tzw. szamba), garaży, palcu zabaw.

Osiedle jest zwodociągowane, zaopatrywane z własnego ujęcia.

W skład osiedla wchodzi:

- trzykondygnacyjny, 18 lokalowy budynek mieszkalny, dwu klatkowy, bez wiatrołapu, podpiwniczony, typ budowy – płyta/otynkowana, elewacja, dach płaski pokryty papą,
- dwukondygnacyjny, 2 lokalowy budynek mieszkalny, jedno klatkowy, bez wiatrołapu, podpiwniczony, typ budowy – cegła/otynkowana elewacja, dach dwuspadowy, pokryty dachówką,
- dwa trzykondygnacyjne, 4 lokalowe budynki mieszkalne, jedno klatkowe, bez wiatrołapu, podpiwniczone, typ budowy-cegła/otynkowana elewacja, dach dwuspadowy, pokryty dachówką,
- jednokondygnacyjny, 8 lokalowy budynek mieszkalny, jednoklatkowy, bez wiatrołapu, nie podpiwniczony, typ budowy- drewniany “barak”,
- dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym, 3 lokalowy budynek mieszkalny (jedno klatkowy, bez wiatrołapu, podpiwniczony, typ budowy-cegła/otynkowana elewacja, dach dwuspadowy, pokryty dachówką.

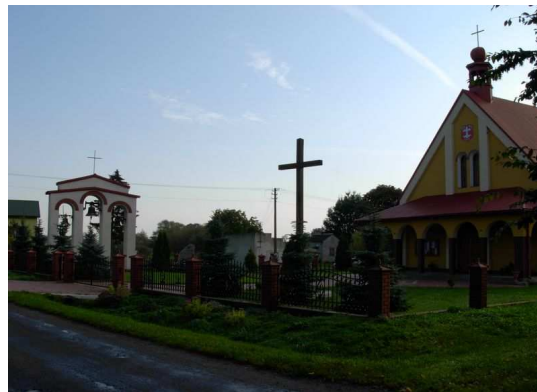

Rys. 6-7 Budynki znajdujące się na osiedlu mieszkaniowym POM

Kościół

Wybudowany w latach 1992-1998. budynek murowany, jednonawowy, na dachu wieżyczka z sygnaturką. We wnętrzu kościoła sufit drewniany, dębowy ołtarz. W 2007 r. została wykonana elewacja zewnętrzna kościoła, położono tynk akrylowy w dwóch odcieniach na całości budynku. Obok kościoła znajduje się wybudowana w roku 2000 murowana dzwonnica z trzema dzwonami. Działka na której znajduje się kościół ogrodzona jest murowanymi słupkami z przęsłami metalowymi.

Rys. 8-9. Kościół pw. Miłosierdzia Bożego

Przy Kościele znajduje się plac targowy będący elementem otwartej przestrzeni wspólnej. Plac stanowi własność gminy. Na placu odbywał się handel towarami rolno – spożywczymi i przemysłowymi. Obecnie jest wykorzystywany podczas uroczystości religijnych, sporadycznie pełniąc rolę miejsca handlu (podczas odpustów).

3. Inwentaryzacja zasobów

3.1. Środowisko przyrodnicze

3.1.1. Walory krajobrazu

Gozdów położony jest w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego. Większa część zabudowań Gozdowa położona jest w dolinie Huczwy, natomiast po stronie południowej znajduje się wzniesienie, na którym usytuowane jest osiedle mieszkaniowe po byłym POM wraz z zabytkowym dworkiem z końca XIX wieku. Od wschodniej i zachodniej strony znajdują się łąki oraz tereny podmokłe poprzecinane siecią rowów, urozmaicone roślinnością drzewiastą, bogatą gamą gatunków traw i ziół.

3.1.2. Walory klimatu

Główne cechy klimatu dla rejonu Gozdowa to:

- klimat z przewagą wpływów kontynentalnych,
- zimy długie i chłodne,
- lata ciepłe,
- przeważają wiatry z sektora zachodniego i południowo-zachodniego,
- położenie miejscowości w dolinie powoduje że amplitudy zjawisk pogodowych są zlagodzone, przez co warunki klimatu są korzystne.

3.1.3. Walory szaty roślinnej

W Gozdowie znajdują się dwa niewielkie obszary leśne z przewagą drzew liściastych takich jak: topola, graby, dęby, osika, brzoza oraz modrzewie. Lasy bogate są w poziomki, maliny, grzyby. Wzdłuż nasypu byłej kolejki wąskotorowej możemy znaleźć jeżyny.

Nad rowami występują wierzby. Na terenie osiedla mieszkaniowego po byłym POM, w pobliżu torów kolejki wąskotorowej rosną dwie lipy drobnolistne oraz bardzo rzadki gatunek drzewa wiąz. Drzewa te wpisane są do rejestru pomników przyrody.

3.1.4. Fauna

Przyległe do Gozdowa lasy oraz stosunkowo mało przekształcone środowisko naturalne są bogate w różnego rodzaju zwierzęta łowne takie jak: sarny, zające, dziki oraz bobry, lisy, borsuki, łasice. Okoliczne łąki i pobliska rzeka stanowią ostoję ptaków wodnych takich jak:

łabędzie, perkozy, dzikie kaczkę, rybitwy oraz czajki, kilka rodzin bociana białego, bażanty, kuropatwy oraz inne gatunki.

3.1.5. Gleby

Teren Gminy Werbkowice należy do obszarów o najlepszych warunkach glebowych w Województwie Lubelskim i jednego z najlepszych na terenie Polski. Jest to efektem występowania tu czarnoziemów, ale także innych doskonałych pod względem rolniczym gleb takich jak rędziny, gleby brunatne wytworzone na lessach i inne.

Gleby tu występujące posiadają doskonałe warunki fizykochemiczne, tj. niewielki udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w ogólnym obszarze użytków rolnych poniżej 40 %. Gleby kwaśne należy poddać procesowi wapniowania, w celu poprawy właściwości fizykochemicznych, chemicznych i fizycznych, wzrostu plonów roślin uprawnych i poprawy ich jakości.

Gleby gminy cechują się niewielkim udziałem użytków rolnych o bardzo niskiej i niskiej zasobności w przyswajalny fosfor (poniżej 40%), potas (poniżej 40 %) i magnez, (poniżej 20 %).

Prowadzone wzdłuż trasy drogi krajowej 74: Kielce – Zamość – Hrubieszów – Zosin badania gleb wykazują, że udział elementów z grupy tzw. metali ciężkich wykazuje zerowy stopień zanieczyszczenia rozumiany jako zawartość naturalna.

3.1.6. Ciekę Wodne – Rzeka Huczwa

Ważnym elementem dla rozwoju środowiska przyrodniczego na terenie sołectwa Gozdów jak i tym bardziej gminy, czy powiatu jest rzeka Huczwa przepływająca przez Gozdów. Jest pierwszym dużym dopływem Bugu (ujście na 547,2 km), znajdującym się w całości w granicach Polski. Większa część powiatu hrubieszowskiego odwadniana jest przez Huczwę. Powierzchnia jej dorzecza wynosi 1394,3 km². W Gozdowie, na 16,9 km biegu Huczwy (od ujścia) znajduje się wodowskaz zamykający zlewnię o powierzchni 1215 km². Poniżej kręty bieg rzeki ma generalny kierunek południowo-wschodni. Rzeka Huczwa w dolnym biegu nie jest uregulowana. Meandruje, wcinając się głęboko w dno doliny. Wcięcie spowodowane zostało zniszczeniem piętrzeń przy młynach wodnych i dopasowaniem się do profilu rzeki do podstawy erozji. Huczwa uchodzi do Bugu na wysokości 175,7 m n.p.m. Różnica wysokości źródeł i ujścia wynosi około 64 m, co przy długości rzeki 74,6 km daje spadek średni 0,86 %. Huczwa oddaje do Bugu średnio 4,2 m³/s wody i jest w skali regionu rzeką o średnim przepływie.

Średnie miesięczne przepływy Huczwy w Gozdowie, w latach 1951 - 1990, wyniosły w miesiącu marcu $Q=8,13$ m³/s, a we wrześniu $Q=2,15$ m³/s. Średni roczny przepływ dla tego profilu wynosi $Q=3,97$ m³/s, a odpływ jednostkowy $q=3,27$ l/s* km². Wskaźnik ten należy do najniższych w województwie lubelskim, co potwierdza bardzo niską zasobność wodną tego

obszaru.

Korytarz ekologiczny biegnący wzdłuż doliny rzeki Huczwy, na którym zachowany został naturalny krajobraz doliny, wraz z pozostałościami grodziska Gozdów, terenami łąkowymi i bagiennymi. Na terenie korytarza nie mogą być lokalizowane obiekty mogące zagrażać środowisku naturalnemu tj.: zakłady przemysłowe, obiekty rolnicze, obiekty gospodarcze. Wskazane jest natomiast lokalizowanie ścieżek pieszych i rowerowych, realizowanych w taki sposób, aby nie został naruszony naturalny układ zadrzewień, łąk oraz pól uprawnych.

Znaczenie gospodarcze rzeki dla celów rolniczych jest duże, nie mniejsze jest znaczenie sportowo – turystyczne, sanitarne itd. Huczwa dostarcza wody dla zakładów przemysłowych, do niej doprowadzone są ścieki tych zakładów. Ludność miejscowości leżących nad Huczwą pobiera z niej wodę; w znacznie większym stopniu zakłady przemysłowe: w tym największy pracodawca na terenie gminy Werbkowice i całego powiatu hrubieszowskiego – Cukrownia Werbkowice.

Na terenie gminy Werbkowice widoczny jest brak wykorzystania potencjału sportowo – rekreacyjnego i stricte turystycznego rzeki Huczwy i terenów bezpośrednio do niej przyległych. W samej miejscowości Gozdów jak i na terenie Gminy Werbkowice brakuje infrastruktury około rzecznej. Instytucje prowadzące działalność sportową, czy też osoby fizyczne prowadzące działalność agroturystyczną, nie wykorzystują potencjału rzeki, która w znaczący sposób stworzyłaby możliwość rozwoju sektora rekreacyjno – sportowego oraz uzyskania większych dochodów zarówno dla miejscowości Gozdów jak i całej gminy.

3.2. Dziedzictwo kulturowe

Grodzisko

Jest to wzniesienie leżące w południowo – zachodniej części Gozdowa w pobliżu rzeki Huczwy. W połowie XVI wieku ówczesny właściciel Gozdowa – Stanisław Gózdź w tym miejscu ufortyfikował dwór. Południowa część tego wzniesienia (po lewej stronie pierwszego zdjęcia) została odcięta fosą i podsypana, dzięki czemu powstał nasyp o średnicy 38 – 58 m. W tym czasie Gozdów miał prawa miejskie. Obecnie na miejscu, gdzie kiedyś wносиło się grodzisko widnieje tablica z napisem : ”Grodzisko wczesnośredniowieczne, obiekt zabytkowy prawem chroniony...”.

Rys. 10-11. Wzniesienie, na którym zlokalizowane było grodzisko wczesnośredniowieczne

Dworek - opis na stronie 13 - Dominanta przestrzenna.

Kolej Wąskotorowa- W 1915 r. rozpoczęto budowę Wojskowej Kolei Polowej z Uhnowa do Włodzimierza Wołyńskiego przez Werbkowice, Hrubieszów, Horodło, Uściług. Do niej podłączono w Gozdowie odcinki cukrowni Nieledew oraz nowy odcinek z Łaszczowa do Wożuczyna. Kolej z Uhnowa do Włodzimierza Wołyńskiego, po tym jak straciła znaczenie strategiczne, udostępniona została dla ruchu cywilnego. W 1917 r. wprowadzono na liniach ograniczony ruch cywilny. Administracja polska przejęła kolej w listopadzie 1918 r. Okres międzywojenny to „złoty wiek” kolei. Nosila wówczas nazwę „Kolej Wąskotorowa Hrubieszów – Uhnów”. Jej technicznym centrum był Gozdów Stacja węzłowa, gdzie spotykały się tory z miejscowości Uchanie, Dziekanów i Łaszczów. Zbudowano tu budynek dworca, wieżę ciśnień, parowozownię i warsztaty. Wjazd na stację strzegły semafony. Ważną rolę odgrywały także Werbkowice i Hrubieszów, od którego przyjęła z czasem nazwę Hrubieszowska Kolej Dojazdowa. Na liniach powstały wówczas stałe obiekty kolejowe (m. in. wymieniono mosty drewniane na stalowe, wybudowano siedzibę zarządu w Hrubieszowie, dworce w Werbkowicach, Turkowicach, Łaszczowie, Gozdowie). Centrum techniczne kolei w latach 50 – tych przeniesiono z Gozdowa do Werbkowic. W okresie powojennym Hrubieszowska Kolej Dojazdowa odegrała dużą rolę w odbudowie regionu. Prowadziła przewozy towarowe i pasażerskie. Na HKD jeszcze w latach 70 – tych odbywał się ruch towarowy i osobowy. Do 1986 r. Hrubieszowska Kolej Dojazdowa miała długość 146 km. W jej skład wchodziły linie: Werbkowice – Strzyżów, Gozdów – Uchanie, Dziekanów – Matcze, Werbkowice – Byków, Łaszczów – Witków, Łaszczów – Wożuczyn. W latach 80- tych podjęto decyzje o likwidacji kolejnych odcinków. W 1989 r. zlikwidowano odcinki: Szpikołosy – Matcze i Nieledew – Uchanie, w 1990 r.: Werbkowice – Byków, Łaszczów – Witków, Łaszczów – Wożuczyn, w 1991 r.: Werbkowice – Strzyżów, Gozdów – Nieledew, Dziekanów – Szpikołosy. Ruch na wszystkich odcinkach całkowicie zawieszono w 1991 r.

Do dnia dzisiejszego Hrubieszowska Kolej Dojazdowa dotrwała w niewielkim zakresie.

W całości zachował się wpisany do rejestru zabytków odcinek Werbkowice – Gozdów – Hrubieszów, parowozownia, budynek stacyjny oraz semafor wjazdowy w Werbkowicach, budynek stacyjny, wieża ciśnień i semafor wjazdowy do Hrubieszowa, a także most na rzece Huczwie na przedmieściach Hrubieszowa. Na zlikwidowanym odcinku Gozdów – Uchanie można podziwiać przyczółki i filary rozebranego jesienią 2001 roku mostu na rzece Huczwie. W Łaszczowie istnieje jeszcze most na Huczwie, wieża ciśnień, budynek stacji pomp oraz żuraw do nawadniania parowozów. Pamiątką po latach świetności Hrubieszowskiej Kolei Dojazdowej są także tabele z Sieciowego Rozkładu Jazdy Pociągów. W roku 1980 pomiędzy Werbkowicami a Łaszczowem kursowały 3 składy pociągów w ciągu dnia. Najczęściej kursowały pociągi na odcinku Hrubieszów - Werbkowice - nawet 7 razy na dzień. Z Werbkowic do Strzyżowa można było dotrzeć dwa razy dziennie.

Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zamościu (D.4000/13/92 z 27.11.1992 r.) przestrzenny układ komunikacyjny Hrubieszowskiej Kolei Dojazdowej na odcinku Werbkowice – Gozdów - Hrubieszów wpisany został do rejestru zabytków województwa zamojskiego w dziale A pod nr 502.

Budynek stacji kolei wąskotorowej w Gozdowie

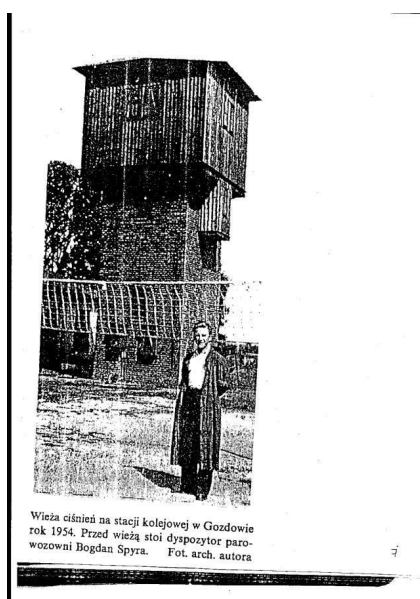
Rys. 12-13. Budynek byłej stacji kolejowej w Gozdowie

Zdjęcie z lewej prezentuje widok od frontu byłej stacji kolejowej. W budynku tym mieściła się poczekalnia dla pasażerów oraz kasa biletowa. Przybudówka była pomieszczeniem dyżurnego ruchu. Zdjęcie z prawej przedstawia zachodnią część budynku. Po II wojnie światowej w tej części mieściła się placówka Poczty Polskiej. Budynek nadal jest własnością kolei. W chwili obecnej zamieszkuje go 4 rodziny (byli kolejarze).

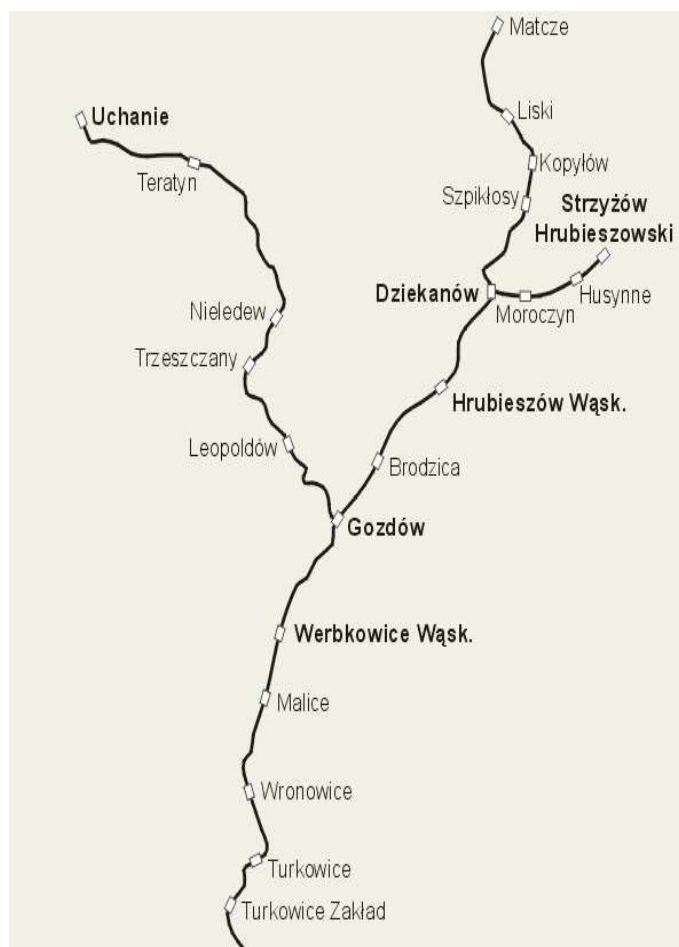
Rys. 14. Kolejarze HKD – lata 50-te XX w.

Wieża ciśnień na stacji kolejowej w Gozdowie /obecnie nieistniejąca/. Na archiwalnym zdjęciu dyspozytor parowozowni Bogdan Spyra ./1954r./

Wieża ciśnień na stacji kolejowej w Gozdowie rok 1954. Przed wieżą stoi dyspozytor parowozowni Bogdan Spyra. Fot. arch. autora

Rys. 15. Nieistniejąca wieża ciśnień

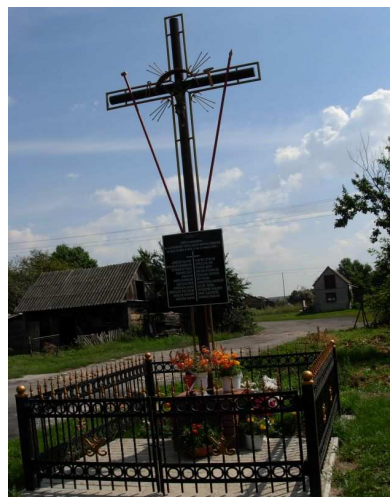

Rys. 16 Hrubieszowska Kolej Dojazdowa – przebieg linii na terenie obecnego powiatu

W Gozdowie znajdują się trzy miejsca upamiętniające pomordowanych w okresie II wojny światowej kolejarzy:

- Tablica z nazwiskami kolejarzy pomordowanych przez UPA dnia 14 marca 1944r. Tablica ta była umieszczona na frontowej ścianie budynku byłej stacji kolei wąskotorowej. Obecnie została przeniesiona na przydrożny krzyż (przy drodze powiatowej) postawiony w 2007 roku, z inicjatywy proboszcza przy współpracy mieszkańców miejscowości. Krzyż znajduje się około 25 m. od byłej stacji kolei.

Rys. 17-18. Krzyż z tablicą pamiątkową ku czci pomordowanych kolejarzy

- Tablica pamiątkowa na budynku Szkoły Podstawowej im.. Kolejarzy – Ofiar II Wojny Światowej.
- Pomnik upamiętniający pomordowanych kolejarzy znajdujący się na placu kościelnym. Elementami stałymi pomnika są fragmenty torów kolejowych i nastawnice kolejowe.

Rys 19. Pomnik ku czci pomordowanych kolejarzy (plac kościelny)

Cmentarz -prawosławny, dawny grekokatolicki, nieczynny.

- Położenie – 150 m na zachód od drogi do Podhorzec, 100 m od linii kolejowej wąskotorowej, na północnym krańcu wsi, poza zabudową.

- Historia – cmentarz grzebalny założony został poza wsią, jako kontynuacja cmentarza przy cerkwi prawdopodobnie dla grekokatolików w wieku XIX. Po 1875 r. użytkowali go także prawosławni. Czynny był do II wojny światowej. Po wojnie opuszczony uległ zniszczeniu.
- Układ – czworobok o powierzchni 0,27 ha, bez podziału na kwatery. W południowej części droga gruntowa, będąca dojazdem do pól. Narożnik zachodni bez zarośli, zadarniony.
- Stan zachowania – na cmentarzu zachowały się fragmenty 10 kamiennych nagrobków. Są to postumenty prostopadłościennne z inskrypcjami po rosyjsku, pochodzące z pocz. XX w. W zachodniej części cmentarza porządkowana mogiła ziemna.
- Drzewostan - samosiewy grabu,, kruszyny, bzu czarnego i bzu lilaka, śnieguliczki oraz dzikiego chmielu.
- Ogrodzenie – brak.
- Obecnie parafia posiada własny cmentarz grzebalny, położony w Podhorcach.

3.3. Obiekty i tereny

Park – przy dworku z początku XX w. Wpisany do rejestru zabytków. Wysoki stopień zdewastowania. Bark infrastruktury parkowej typu ogrodzenie, tablice informacyjne, czy też oświetlenie. Na obrzeżach parku Gozdów rośnie ok. 200 drzew należących do 12 gat. Są to: orzech włoski (*Juglanus regia*) – 15 szt.; jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) – 10 szt.; wiąz szypułkowy (*Ulmus Laevis*) – 10 szt. ; drzewa o większych rozmiarach, to: lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) 3,15 m obwodu.

Plac – przy kościele, o kształcie trójkąta i powierzchni 4 arów. Położony przy skrzyżowaniu drogi powiatowej (3416L) i drogi lokalnej. Obecnie niezagospodarowany.

3.4. Infrastruktura społeczna

Szkoła Podstawowa im. Kolejarzy Ofiar II Wojny Światowej w Gozdowie. W 1972 r. oddanie do użytku budynku szkoły, a także mieszkań dla 2 rodzin nauczycielskich. Murowany budynek jednopiętrowy, z ośmioma salami lekcyjnymi, w tym sala informatyczna na 10 stanowisk. Brak pełnowymiarowej sali gimnastycznej (zaadoptowane pomieszczenie szkolne w którym znajduje się uniwersalne mini-boisko do gier zespołowych). Przy szkole znajduje się kompleks boisk ziemno-trawiastych do piłki nożnej, kosza, siatkówki, bieżnia żużlowa, skocznia. Infrastruktura szkoły wymaga modernizacji (m.in. elewacja zewnętrzna, okna, podłoga, infrastruktura sanitarna, kompleks boiskowy) i budowy elementów małej architektury (placu zabaw).

Szkoła podstawowa posiada 6 oddziałów o liczbie uczniów 57, a także oddział "0" do którego uczęszcza 3 uczniów (dane na rok szkolny 2008/9). zatrudnionych jest 10 nauczycieli.

W szkole odbywają się zajęcia świetlicowe – kółka plastyczne, logopedyczne i dydaktyczno – wyrównawcze. Przy szkole działają kluby uczniowskie – PCK, SKO, Koło Przyjaciół Kultury.

Rys. 20-21. Budynek szkoły i boisko szkolne

Kościół – opis na stronie 15 – Dominanta przestrzenna

Biblioteka publiczna powstała 1955 r. Obecnie ma siedzibę w szkole podstawowej w Gozdowie (wyodrębnione 3 pomieszczenia). Z biblioteki korzysta zarówno młodzież szkolna jak i mieszkańcy wsi. Udostępnia swoje zbiory tylko w czasie zajęć szkolnych.

Świetlica Wiejska /świetlico -remiza/

Usytuowana w centrum wsi, jest jednym z najważniejszych obiektów pełniących inne funkcje niż wyznaniowe i stricte edukacyjne, a jako świetlica wiejska pełniąc funkcje społeczno-kulturalne. Czas powstania datuje się na 2 połowę lat 50 XX w. (obiekt murowany, parterowy).

Świetlica wiejska jest miejscem spotkań zorganizowanych i niezorganizowanych grup dzieci oraz dorosłych mieszkańców wsi.

Obiekt pełni funkcje siedziby:

- Koła Gospodyń Wiejskich, do którego czynnie należy 20 osób.
- Zespołu śpiewaczego „Górzanki”.
- Ochotniczej Straży Pożarnej (w części remizowej wyodrębniony garaż)
- Rady Sołeckiej

Obiekt „świetlicowy” skupiający tak ważne i potrzebne instytucje życia społecznego miejscowości, niestety z roku na rok staje się coraz mniej przystosowany do sprawnego funkcjonowania ze względu na stan techniczny, niepozwalający na bezpieczne jego użytkowanie. Brak wyposażenia (w tym infrastruktury wodno-kanalizacyjnej), pozwalającego na spełnianie misji takiego typu obiektów. Terenu wokół świetlicy również wymaga zagospodarowania. Gruntowny

remont, częściowa przebudowa obiektu świetlicy-remizy, wyposażenie i zagospodarowanie terenu około świetlicowego stworzy podwaliny pod centrum społeczno - kulturalne wsi.

Pomimo powyższych braków organizowane są w świetlicy imprezy dla mieszkańców. np. Festyn „Rodzinne popołudnie w Gozdowie” (3 sierpnia 2008 roku) Organizatorami festynu było KGW w Gozdowie, oraz sołtys i Rada Sołecka wsi. W programie festynu było mnóstwo konkursów i zabaw dla dzieci przeprowadzonych przez pracowników GOK Werbkowice. Wszyscy uczestnicy delektowali się ciastem upieczonym przez panie z KGW, oraz grochówką sporządzoną przez panią sołtys. Były również dla wszystkich kiełbaski z grilla, oraz napoje. A wszystko to odbyło się przy świetnej muzyce prezentowanej dla każdego pokolenia, gdyż był to festyn rodzinny. Wszyscy świetnie się bawili, a zwłaszcza dzieci - szczególnie te, które całe wakacje spędzają na wsi.

Rys. 22-23. Przy świetlicowe – Foto - inspiracje

Boisko sportowe- usytuowane na osiedlu POM. Niepełnowymiarowe boisko do piłki nożnej – w bardzo złym stanie technicznym (zdeprawowana nawierzchnia trawiasta, brak infrastruktury przy boiskowej typu: zaplecze sportowe, ogrodzenie, trybuny).

3.5. Infrastruktura techniczna

Sieć dróg na terenie gminy Werbkowice – sieć drogowa łącząca poszczególne miejscowości jest dobrze rozwinięta. Na terenie gminy znajduje się obecnie 13,7 km dróg krajowych oraz 12 km dróg wojewódzkich, 76,8 km dróg powiatowych (w tym na terenie sołectwa Gozdów 2800 m-droga powiatowa nr 3416L). Pozostałą część stanowią drogi gminne. Ich łączna długość wynosi 134,4 km (w tym na terenie sołectwa Gozdów – 9.780 m), z czego 36 km dróg posiada nawierzchnię twardą, 23 km to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej, natomiast 98,4 km to drogi o nawierzchni gruntowej. Większość dróg na terenie gminy z naciskiem na drogi powiatowe i gminne wymaga zintensyfikowanych nakładów inwestycyjnych w celu poprawy ich stanu nawierzchni oraz dostosowania ich do obecnych obciążeń komunikacyjnych. W szczególności należy przebudować nawierzchnię dróg gminnych z nawierzchni gruntowej na nawierzchnię twardą lub twardą ulepszoną. Dla poprawy bezpieczeństwa ruchu na drodze powiatowej biegnącej przez miejscowość Gozdów należy dążyć do budowy ciągów pieszych.

Sieć energetyczna – teren miejscowości Gozdów został zelektryfikowany w 1957 r. Cały teren gminy objęty jest siecią energetyczną średniego napięcia, zrealizowaną jako linia napowietrzna na słupach żelbetowych. Odbiorcy zasilani są energią elektryczną niskiego napięcia ze stacji transformatorowych.

Ogólny stan linii jest dobry, jednak w części gmin wymagają one nakładów inwestycyjnych. Przez teren gminy przebiegają także linie energetyczne wysokiego napięcia WN – 110 kV.

Sieć telekomunikacyjna - obejmuje cały obszar Gozdowa jak i cały obszar gminy. Sieć ta wyposażona jest przeważnie w nowoczesne automatyczne centrale cyfrowe, często połączone ze sobą przewodami światłowodowymi. Taki poziom telefonizacji zaspokaja w większości potrzeby mieszkańców.

Sieć gazociągowa – w 2008 r. zakończona została budowa gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy Dn 300. Gazociąg przebiega poza zabudowaniami rolniczym, przez łąki i pola uprawne położone na obszarze wsi: Gozdów, Podhorce, Wilków oraz Werbkowice, w których zlokalizowana została stacja redukcyjno pomiarowa.

Sieć kanalizacyjna – ma długość 0,5 km i odprowadza ścieki z 53 gospodarstw (24% ogółu). Ścieki te trafiają do oczyszczalni ścieków typu INNHOFF, która nie posiada wystarczających mocy

przerobowych, ze względu na przestarzałą konstrukcję i długi okres jej użytkowania. Część ścieków z tej oczyszczalni przewożona jest wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Werbkowicach. Odcinek sieci kanalizacyjnej w Gozdowie obsługiwany jest przez Komunalny Zakład Oczyszczania w Werbkowicach.

Obecnie stan skanalizowania miejscowości Gozdów uznaje się za zły. Brak jest układów sieciowych w rozproszonej zabudowie miejscowości, gdzie funkcjonują zbiorniki bezodpływowe (szamba), których znaczna część zanieczyszcza środowisko poprzez nieszczelne zbiorniki lub odprowadzając ścieki do rowów melioracyjnych, zanieczyszcza wody powierzchniowe i podskórne. Istnieje wyraźna potrzeba rozbudowy komunalnej sieci kanalizacyjnej i wyposażenia indywidualnych posesji w hydroponiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Sieć wodociągowa - istniejąca na osiedlu w POM Gozdów o długości 565 m; przyłącza wodociągowe 663 m na osiedlu po byłym POM. Sieć stanowi własność gminy Werbkowice, zasilana z własnego ujęcia. Podłączone do niej są 53 gospodarstwa, co zapewnia dostawę wody dla 24% wszystkich mieszkańców miejscowości. Pozostali mieszkańcy miejscowości Gozdów korzystają ze studni wierconych i częściowo kopanych. Na lata 2009/10 planowane jest dalsze zwodociągowanie miejscowości Gozdów. Planowanych do podłączenia jest 750 osób stanowiących 180 gospodarstw i 4 przyłącza do budynków usługowych lub użyteczności publicznej. Potrzeby zaopatrzenia w wodę z sieci wodociągowej zostaną zaspokojone niemal w 100%.

Odpady komunalne – wieź zaopatrzona jest przez UG Werbkowice w pojemniki na odpady o kubaturze 120l oraz w pojemniki do segregacji odpadów (papier, szkło, tworzywa sztuczne) o pojemności 1100l. Składowanie odpadów odbywa się poza granicami gminy na wysypiskach w Hrubieszowie, Mirczu i Tyszowcach. Odpady segregowane są odprowadzane na sortownie odpadów w Łaskowie.

Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe miejscowości Gozdów(stan na koniec 2006 r.)

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa miejscowości</i>	<i>Budynki wielorodzinne/ ilość lokali</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Budynki jednorodzinne</i>	<i>Liczba osób</i>	<i>Razem liczba osób</i>
1.	Gozdów	8/62	199	180	617	816

3.6. Gospodarka i rolnictwo

3.6.1. Gospodarka

Na terenie miejscowości Gozdów działają następujące podmioty gospodarcze prowadzących działalność handlową i usługową:

- stacja paliw (zatrudniona 1 osoba),
- stacja kontroli pojazdów (zatrudnione 2 osoby),
- tartak (zatrudniona od 6 do 8 osób),
- 2 sklepy spożywcze (zatrudnione 2 osoby),

Podmioty o charakterze publicznym:

- szkoła podstawowa – zatrudnionych 12 osób w tym 10 nauczycieli

Pozostałe podmioty zarejestrowane na terenie Gozdowa prowadzi swoją działalność poza obszarem miejscowości.

3.6.2. Rolnictwo

Powierzchnia administracyjna Gminy Werbkowice to w przeważającej części użytki rolne. Zajmują one powierzchnię 15 655 ha, co stanowi 83% powierzchni gminy. Z tego przeważająca część -12 251 ha to grunty orne. W klasach bonitacyjnych od I do III kl. sklasyfikowano 69,1 % gruntów ornych w gminie. W większości miejscowości grunty orne stanowią ponad 50 % wszystkich gruntów. Gmina Werbkowice to gmina rolnicza (w przeważającej części), Gmina charakteryzuje się dobrymi i bardzo dobrymi glebami. Wśród gruntów ornych przewagę stanowią kompleksy pszenne bardzo dobry i pszenne dobry zaliczane do czarnoziemów właściwych, czarnoziemów zdegradowanych, gleb brunatnych właściwych i brunatnych wylugowanych. Przedstawione powyżej dane wskazują bezpośrednio na rolniczy charakter gminy, w tym miejscowości Gozdów.

Struktura gospodarstw rolnych według wielkości w Gminie Werbkowice

<i>do 1 ha włącznie</i>	<i>powyżej 1ha do 5 ha</i>	<i>od 5ha do mniej niż 10 ha</i>	<i>od 10ha do mniej niż 15 ha</i>	<i>15 ha i więcej</i>	<i>ogółem</i>
497	578	582	262	178	2097/100%

Struktura gospodarstw rolnych według wielkości w miejscowości Gozdów

<i>do 1 ha włącznie</i>	<i>Powyżej 1 ha do 5 ha</i>	<i>Od 5 ha do mniej niż 10</i>	<i>Od 10 ha do mniej niż 15</i>	<i>15 ha i więcej</i>	<i>ogółem</i>
-----------------------------	---------------------------------	------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------	---------------

		<i>ha</i>	<i>ha</i>		
109	93	37	6	3	248/11,82%

3.7. Kapitał społeczny i ludzki.

Rada Sołecka.

Radzie sołeckiej przewodniczy sołtys – Urszula Gałan. W skład Rady wchodzi: Aleksander Wojturski, Anna Koziół, Rafał Zdunek.

Do zadań Rady należy:

- organizowanie wspólnych prac na rzecz miejsca zamieszkania a zwłaszcza w zakresie upowszechniania kultury, rozwijanie pomocy społecznej, utrzymania porządku publicznego i czystości a także dysponowanie zgromadzonymi w budżecie gminy środkami przeznaczonymi dla sołectwa określając sposób ich wykorzystania,
- kształtowanie odpowiednich warunków współżycia mieszkańców,
- zapewnienie udziału mieszkańców w rozpatrywaniu spraw socjalnych, kulturalnych, sportu, wypoczynku.

Ochotnicza Straż Pożarna

OSP Gozdów powstała w 1946 r. Założyli ją: Jakub Pawlak, Julian Horbaczewski, Eugeniusz Lisowski, Adam Esing, Bogdan Radkowski. Remiza wybudowana w 1956 r.. Sprzęt gaśniczy – motopompa, otrzymana w 1958 r. Funkcje prezesa pełnili od roku 1946-Jakub Pawlak, 1957 r.. Romuald Downar, od 1960 do chwili obecnej Bogdan Radkowski. Obecnie jednostka OSP liczy 19 członków.

Koło Gospodyń Wiejskich.

KGW organizuje zajęcia pokazy, szkolenia oraz różnego rodzaju kursy: kurs wekowania i przerobów mięsa, marynat, wekowania owoców; szkolenia z zakresu, warzywnictwa, higieny, racjonalnego odżywiania, pieczenia ciast, dekorowania potraw, robienia kołder, znaczenia kobiet w życiu społecznym; pokazy kroju, szycia, robót ręcznych, a także gotowania, pieczenia, przygotowywania niepospolitych potraw, pączków oraz tortów. uczestnictwo w dożynkach parafialnych i gminnych, podczas których panie prezentują naszą rodzimą, regionalną twórczość. Obrazuje ona naszą kulturę, język – miejscową gwarę, styl życia, a często eksponuje zalety i piętnuje wady społeczności.

Promocja przez KGW Gozdów podczas Nadbużańskiego Jarmarku Agroturystycznego w Horodle dnia 27 lipca 2008r.

Rys. 26-29. Promocja KGW Gozdów podczas Nadbużańskiego Jarmarku Agroturystycznego w Horodle

Zespół Śpiewaczy "Górzanki"

Zespół został założony w sierpniu 2001r. z inicjatywy księdza proboszcza. W skład zespołu wchodzi 11 pań. Panie mogą się poszczycić udziałem w szeregu imprez o randze lokalnej jak i regionalnej (akademie, przeglądy zespołów ludowych i pieśni, akademie, uroczystości kościelne i samorządowe), zdobywając m.in. w 2007 r. II miejsce na powiatowym przeglądzie pieśni żołnierskiej i partyzanckiej. Ostatnim osiągnięciem zespołu jest zajęcie I miejsca podczas V Przeglądu Zespołów Śpiewaczych Ziemi Hrubieszowskiej "Kolendy i pastorałki " w Moniatyczach.

Rys. 30. Zespół śpiewaczy „Górzanki”

Panie z zespołu „Górzanki” w ludowych strojach charakterystycznych dla naszego regionu, Cechą stroju jest zielony gorset, biała bluzka, oraz fartuszek, czerwona spódnica i inne czerwone dodatki: czerwone sznurowadło gorsetu, czerwone korale.

3.8. Inne zasoby kulturalne

Potrawy regionalne

Specyficzną potrawą regionalną Gozdowa są pierogi z kaszą jaglaną potocznie zwane “Pierogami Babci Broni”, które w roku 2007 podczas I Biesiady z Sołtysem zdobyły jedno z wyróżnień.

Święta i odpusty

W Gozdowie znajdują się kościół parafialny pw. Miłosierdzia Bożego. Odpusty przypadają w: Niedzielę Miłosierdzia Bożego (druga niedziela wielkanocna) oraz 5 października – św Faustyny Każdego roku w dniu 15 marca obchodzone jest święto miejscowej Szkoły Podstawowej im. Kolarzy Ofiar II Wojny Światowej. Uroczystości upamiętniające wydarzenia z dnia 15 marca 1944 r. skupiają wszystkie pokolenia mieszkańców miejscowości.

4. Analiza SWOT mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń

Wszystkie czynniki, zjawiska i procesy wpływające na skalę oraz tempo rozwoju społeczno – gospodarczego danej jednostki można podzielić na zewnętrzne (zmiany zachodzące w otoczeniu) i wewnętrzne. Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych w tzw. analizie SWOT. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości czyli słabe strony), O – Opportunities (możliwości, szanse), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie (usystematyzowanie) informacji o potencjale rozwojowym miejscowości oraz o dostrzeganych barierach. Jednocześnie, zwraca uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. W opracowaniu skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów miejscowości Gozdów, atutów i problemów, a także relacji między tymi elementami. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz sołectwa, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny lub negatywny. Władze sołectwa mogą jedynie monitorować zmiany zachodzące w jej otoczeniu, co pozwoli na identyfikację istniejących oraz przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań miejscowości Gozdów umożliwia podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału miejscowości i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

4.1. Mocne strony

- Niezanieczyszczone środowisko,
- Położenie geograficzne (bliskość do granicy z Ukrainą)
- Aktywnie działająca Rada Sołecka oraz Koło Gospodyń Wiejskich, Zespół śpiewaczy,
- Doświadczenie w organizowaniu imprez o zasięgu lokalnym,
- Rzeka Huczwa,
- Szkoła podstawowa,
- Kościół
- Świetlica wiejska
- Bogata historia wsi,
- Ciekawe obiekty zabytkowe (Hrubieszowska Kolej Wąskotorowa, Grodzisko, Dworek)
- Walory krajoznawczo-turystyczne,

- Warunki sprzyjające rozwojowi agroturystyki i wypoczynku.

4.2. Słabe strony

- Niezadawalający stan dróg lokalnych (przewaga dróg gruntowych),
- Niedostateczna długość sieć kanalizacji sanitarnej i wodociągowej,
- Rejon typowo rolniczy, brak przemysłu i miejsc pracy,
- Przewaga gospodarstw mało obszarowych,
- Brak infrastruktury do rozwoju turystyki (m.in. niezagospodarowana rzeka Huczwa, szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe),
- Brak przystosowanego technicznie miejsca do spotkań mieszkańców (bardzo zły stan techniczny świetlicy wiejskiej i jej otoczenia, brak wyposażenia obiektu),
- Słabo zagospodarowane centrum wsi,
- Niedostateczna ilość lamp oświetleniowych,
- Ograniczony dostęp do internetu,
- Zarobkowa migracja młodych ludzi,
- Mała aktywność młodzieży.

4.3. Szanse

- Rozwój przedsiębiorczości w sferze turystyki i rekreacji oraz handlu i usług,
- Poprawa stanu infrastruktury społecznej,
- Tworzenie i inicjowanie współpracy z partnerami lokalnymi,
- Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych,
- Promocja walorów sołectwa,
- Zapewnienie optymalnych warunków do wszechstronnego rozwoju społeczności lokalnej w bezpiecznym i przyjaznym środowisku,
- Możliwość pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej.

4.4. Zagrożenia

- Niewystarczająca ilość środków na remont i modernizację infrastruktury technicznej, społecznej, gospodarczej,
- Kontynuacja migracji zarobkowej mieszkańców szczególnie młodzieży,
- Dezintegracja społeczna – brak zaangażowania mieszkańców miejscowości w sprawy wsi,
- Trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój wsi,
- Utrzymujące się wysokie bezrobocie w kraju,
- Ograniczona możliwość kształcenia ludzi młodych,

- Brak pomocy ze strony państwa i innych instytucji.

Rezultaty realizacji Planu Odnowy Miejscowości Gozdów na lata 2009-2015

Rozwój miejscowości Gozdów będzie realizowany w oparciu o koncepcję i wielofunkcyjności. Korzyści jakie uzyskają beneficjenci końcowi bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektów są wielopoziomowe i przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia jakości życia mieszkańców sołectwa Gozdów, jak również Gminy Werbkowice. Nastąpi rozwój i poprawa lokalnej infrastruktury, wzmocnienie ekonomiczne istniejących podmiotów rolnych i poza rolnych, wzmocnienia atrakcyjności turystycznej i uwypuklenie walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości i jej okolic, poprawy standardu usług świadczonych na rzecz „przemysłu czasu wolnego”, poszerzenie i wzbogacenie oferty rekreacyjnej dla turystów i lokalnej społeczności.

Podsumowanie

- Nowoczesna wieś położona w pobliżu gminnych i powiatowych centrów lokalnych,
- Wieś zagospodarowana gospodarczo,
- Wieś posiadająca wspaniałą historię i tradycję,
- Wieś posiadając w przeszłości prawa miejskie,
- Wieś nastawiona na rozwój,
- Wieś wyposażona w infrastrukturę techniczną (m.in. odpowiedni stan ciągów jezdnych i pieszych, zwodociągowanie),
- Wieś wyposażona w infrastrukturę społeczno – kulturalną, rekreacyjną (świetlica, „przystań” przyrzeczna),
- Wieś inwestująca w dzieci i młodzież – posiadając dobre zaplecze oświatowe, kulturalne, sportowo-rekreacyjne.

5. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujących społeczność lokalną

Opisane zadania zostały przedstawione zgodnie z kolejnością ustaloną w rankingu przez grupę mieszkańców na zebraniach wiejskich. Opis przedsięwzięć zawiera podstawowe potrzeby zasygnalizowane przez uczestników zebrań, które mogą ulec zmianie na etapie projektowania i stosowania konkretnych rozwiązań technicznych. Przedstawione budżety przedsięwzięć są kwotami szacunkowymi i mogą również ulec zmianie z chwilą przystąpienia do realizacji wyznaczonego zadania.

Zadanie 1.

Nazwa zadania:

Remont z budową urządzeń infrastruktury technicznej, parkingu, tarasu, ogrodzenia oraz wyposażenie świetlicy – remizy w Gozdowie

Cel zadania:

Stworzenie korzystnych warunków do wszechstronnego rozwoju społeczności wiejskiej poprzez remont wraz z budową urządzeń infrastruktury technicznej, parkingu, tarasu, ogrodzenia oraz wyposażenie świetlicy - remizy

Celami częściowymi są:

- 1. Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców Gozdowa,**
- 2. Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych, a także rozwój tożsamości społeczności wiejskiej i zachowania dziedzictwa kulturowego**
- 3. Podniesienia atrakcyjności miejscowości pod względem kulturalnym i turystycznym**

Obszar planowanej inwestycji usytuowany jest w centrum miejscowości Gozdów w gminie Werbkowice. Na działce nr 271 o powierzchni 0,19ha znajduje się budynek świetlicy-remizy (*stanowi własność Gminy Werbkowice*), który został oddany do użytku w latach 50 XX w. Budynek składa się z części świetlicowej pełniącej rolę wiejskiej „placówki” społeczno – kulturalno - rekreacyjnej i wydzielonej części remizowej (garaż - użytkowany przez miejscowy OSP).

Głównym przedmiotem inwestycyjnym projektu są nakłady na remont, budowę infrastruktury technicznej, parkingu, ogrodzenia wraz z wyposażeniem świetlicy. Przeprowadzona szczegółowa analiza stanu technicznego obiektu wykazała znaczne zużycie techniczne budynku, a także brak przystosowania i niedobory w jego infrastrukturze i wyposażeniu techniczno – użytkowym, a także niedostosowanie terenu około obiektowego do użytku społecznego.

Stwierdzono konieczność realizacji licznych prac remontowo – budowlanych. Budynek nie posiada instalacji wodno-kanalizacyjnej, zaplecza sanitarnego (*poza budynkiem znajduje się niesprawny obecnie sanitariat o konstrukcji drewnianej*), budynek ogrzewany jest wolno stojącym piecem węglowym. Pomieszczenia wymagają gruntownej modernizacji (położenia nowych podłóg, instalacji, wymiany oświetlenia, malowania ścian) i dostosowania ich do pełnienia funkcji społeczno – kulturalnych (wydzielenie z sali świetlicowej pomieszczenia kuchennego, biurowego, gospodarczego, holu, wc ,świetlicy), także poprzez ich wyposażenie. Budynek wymaga gruntownej termomodernizacji (m.in. wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i dachu oraz wymiana pokrycia dachowego) oraz przystosowania terenu wokół świetlicy poprzez ogrodzenie obiektu oraz zapewnienie dojazdu i miejsc postojowych (utwardzenie tarasu, placu przy świetlicowego, drogi wjazdowej). Słabo rozwinięta i nie przystosowana infrastruktura społeczno - kulturalna wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszaru miejscowości. Słaby stopień rozwoju infrastruktury wiejskiej nie tylko obniża standard życia i gospodarowania, lecz także decyduje o słabej atrakcyjności oferty kulturalnej dla mieszkańców wsi. Samorząd gminy wspólnie ze środowiskami lokalnymi podejmuje działania pozwalające na odpowiednie zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych mieszkańców wsi. Podjęcie działania inwestycyjnego służy mobilizacji lokalnej społeczności i pobudzenia aktywności do podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz poprawy warunków i jakości życia w swojej miejscowości.

Realizacji przedsięwzięcia polega na:

- przeprowadzeniu remontu budynku świetlicy-remizy (m.in. prace rozbiórkowe – w tym dach, ścianki działowe, malowanie ścian wewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej podłóg i posadzek, zmiana pokrycia dachu, wykonanie elewacji zewnętrznej, instalacji elektrycznej, branży sanitarnej, drewnianej sceny),
- budowie zbiornika na ścieki sanitarne z przyłączem wodociągowym i kanalizacyjnym
- budowa ogrodzenia działki,
- utwardzenie tarasu i parkingu wraz z drogą dojazdową znajdującą się na terenie działki,
- wyposażenie w sprzęt (meble, wyposażenie AGD, komputery i inny) niezbędny do funkcjonowania obiektu jako miejsca spotkań, zabaw, integracji społeczności lokalnej).

Przed realizacją inwestycji nastąpi przebudowa linii wysokiego napięcia biegnącej nad budynkiem świetlicy - remizy (koszt przebudowy leży po stronie gminy- ok. 12.000 zł). Przedsięwzięcie obejmujące remizową część budynku (garaż) potraktowano jako koszt niekwalifikowany inwestycji i zrealizowany zostanie w całości z wkładu własnego inwestora.

Realizacji zadania (zapewnienie odpowiednich warunków) pozwoli mieszkańcom wsi na funkcjonowanie i poszerzenie aktywnej działalności społeczności (zaspokojenie potrzeb społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych) w ramach formalnych i nie formalnych grup (w budynku ma siedzibę Rada Sołecka, Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, Zespół “Górzanki”, odbywają się zebrania wiejskie, imprezy integracyjne społeczności Gozdowa). Projekt ma również za zadanie poprawę wizerunku miejscowości oraz poprawę estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznej.

Po zakończeniu zadania rola świetlicy jako miejsca wypoczynku i życia społeczno-kulturalnego wsi zostanie wykorzystana z lepszym skutkiem. Ponieważ w miejscowości Gozdów jest wielu aktywnych społeczników, trzeba zadbać jedynie o odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie. Jeśli pomyślimy o świetlicy jako o przyjaznej przestrzeni dla aktywnych grup z naszej miejscowości i spróbujemy tę przestrzeń jak najbardziej przystosować do różnych potrzeb tych grup - sprzęt, umeblowanie, aranżacja wnętrza, zaplecze kuchenne z wyposażeniem, itd., to świetlica będzie uzasadniać swój byt. Realizacja projektu uwzględnia realizację zadań na rzecz rozwoju społeczeństwa wiejskiego. Wszelkie działania prowadzone w ramach funkcjonowania jednostki świetlicowej będą zapobiegały pogłębianiu bierności i bezradności społecznej wobec trudnych sytuacji życiowych, otworzą drogę do szerokiej konsolidacji społeczeństwa i jego rozwoju w aspekcie społecznym i kulturalnym. Koniecznym działaniem jest więc pozyskanie funduszy na wyremontowanie budynku, jego wyposażenie oraz uporządkowanie przestrzeni wokół świetlicy pod kątem potrzeb różnych grup społeczności.

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania</i>
2009	450.000 zł, 75% kosztów kwalifikowalnych zadania dofinansowanie przez Europejski Fundusz Rolny z PROW – działanie: Odnowa i rozwój wsi, pozostałe jako wkład własny Gminy Werbkowice.

Zadanie 2.

Nazwa zadania

Zakup pojemników do selektywnej zbiórki śmieci

Cel zadania:

Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2010	10.000 zł Zadanie zostanie sfinansowane z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska 100%

Zadanie 3.

Nazwa zadania

„Budowa wodociągu grupowego „Werbkowice” - etap Gozdów-Alojzów

Cel zadania:

Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich poprzez uporządkowanie gospodarki wodnej na terenie gminy Werbkowice

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2009-2010	2.650.000,00 zł 75% kosztów kwalifikowanych zadania dofinansowanie przez Europejski Fundusz Rolny. PROW - Podstawowe usługi dla ludności wiejskiej

Zadanie 4.

Nazwa zadania

Budowa oświetlenia ulicznego wykorzystującego energię słoneczną

Cel zadania:

Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich poprzez zwiększenie dostępności do podstawowych usług infrastruktury technicznej.

Cel ma służyć poprawie bezpieczeństwa na obszarach wiejskich, co w znacznym stopniu wpłynie na poprawę jakości życia na wsi. Nieoświetlone drogi narażają ludność na niebezpieczeństwo kolizji i wypadków drogowych. Doświetlone drogi stanowią swoistą profilaktykę przeciwko przestępczości. Montaż latarni ulicznych podniesie estetykę miejscowości.

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2011	150 000 zł, 75% kosztów kwalifikowanych zadania dofinansowanie przez Europejski Fundusz Rolny. Działanie zaplanowane jako część szerszego projektu realizowanego w części sołectw Gminy Werbkowice z PROW – działanie: podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, pozostała kwota wartości zadania wkład własny Gminy Werbkowice

Zadanie 5.

Nazwa zadania

„Wszyscy na kajaki” - zagospodarowanie terenu przy rzece Huczwie wraz z wyposażeniem w sprzęt, przystosowanie i udostępnienie dla celów turystycznych i rekreacyjnych.

Cel zadania:

Efektywne wykorzystanie zasobów własnych oraz ich rozwój i waloryzacja poprzez wspieranie i rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej

Realizacja inwestycji wpłynie na możliwość efektywnego zagospodarowania wolnego czasu

dzieci, młodzieży szkolnej, osób dorosłych mieszkającej w miejscowości Gozdów. Zadanie inwestycyjne poprawi także warunki życia mieszkańców wsi. Nastąpi rozwój i rozpropagowanie sportu i rekreacji nie tylko w miejscowości Gozdów w całej gminie oraz promocja walorów krajoznawczych rzeki Huczwy. Projekt ma także duże znaczenie dla rozwoju turystyki oraz możliwość rozwinięcia nowej działalności gospodarczej (gastronomia, baza noclegowa) wśród mieszkańców miejscowości. Projekt wykorzystuje wszystkie najważniejsze walory krajobrazowe Gozdowa oraz lokalizację.

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2012	32.500 zł, 70% kosztów kwalifikowalnych zadania dofinansowanie przez Europejski Fundusz Rolny z PROW – działanie: Lider – małe projekty, pozostała kwota wkład własny Gminy Werbkowice

Zadanie 6.

Nazwa zadania:

Budowa chodnika

Cel:

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez realizację działań mających na celu kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej

Zadanie inwestycyjne wpłynie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, poprawie warunków życia mieszkańców wsi, poprawi podstawową niezbędną infrastrukturę miejscowości, uporządkuje przestrzeń publiczną. Brak ciągów pieszych naraża ludność na niebezpieczeństwo kolizji i wypadków drogowych. Zbudowanie chodników podniesie estetykę miejscowości.

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2013	100 000zł, 75% kosztów kwalifikowalnych zadania dofinansowanie przez Europejski Fundusz Rolny z PROW – działanie: Odnowa i Rozwój Wsi, pozostała kwota wkład własny Gminy Werbkowice

Zadanie 7.

Nazwa zadania:

Organizowanie imprez kulturalno – rekreacyjnych, pikników, festynów przy/w świetlicy wiejskiej w Gozdowie

Cel zadania:

Organizowanie imprez ma na celu kultywowanie tradycji i integrację społeczności lokalnej, a także umożliwić aktywne spędzenie wolnego czasu

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2010-15 (corocznie)	Ok. 3.000 zł rocznie. Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 9.

Nazwa zadania

Zagospodarowanie centrum miejscowości w Gozdowie poprzez urządzenie i uporządkowanie placu „przy przystankowego” i przyległego terenu zielonego.

Cel zadania:

Wzmocnienie roli centrum Gozdowa jako przestrzeni spotkań mieszkańców wsi, poprawa estetyki i zwiększenie atrakcyjności miejscowości.

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2014-15	Ok. 3500 zł rocznie. Środki własne sołectwa, środki własne gminy, podmioty prywatne.

Zadanie 10

Nazwa zadania

Utwardzenie kamieniem gruntowych dróg gminnych w miejscowości Gozdów

Cel zadania:

Inwestycja ma na celu poprawę bezpieczeństwa komunikacyjnego oraz poprawę warunków przejazdu

<i>Harmonogram realizacji</i>	<i>Kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania.</i>
2009-15	Ok 2000 zł. Środki własne sołectwa, środki własne gminy

6. Wdrożenie i monitorowanie planu

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Gminy Werbkowice. Wdrożenie Planu zaleca się Wójtowi Gminy Werbkowice, Radzie Sołeckiej miejscowości Gozdów oraz Sołtysowi wsi Gozdów. Monitorowanie każdego przedsięwzięcia - czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty. W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Werbkowicach oraz Rada Sołectwa Gozdów, zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Gozdów. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Sołecka.

Harmonogram wdrażania planu odnowy miejscowości

<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Termin realizacji</i>
1.	Przedłożenie projektu planu odnowy miejscowości Gozdów przedstawicielom Zebrania Wiejskiego	Rada Sołecka	Styczeń 2009
2.	Uchwalenie planu odnowy miejscowości Gozdów przez Zebranie Wiejskie	Zebranie Wiejskie	Styczeń 2009
3.	Opracowanie dokumentacji technicznych ze szczególnym uwzględnieniem projektów i zadań mogących uzyskać wsparcie z funduszy strukturalnych	Wójt	Odpowiednio przed planowanym naborem wniosków / 2008-1015
4.	Realizacja zadań określonych poszczególnymi projektami zgodnie z harmonogramem przyjętym w planie odnowy miejscowości Gozdów	Wójt, Rada Sołecka	2015

Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą na skutek zdarzeń wcześniej nie przewidywalnych lub z innych ważnych powodów Plan Odnowy Miejscowości Gozdów może zostać skorygowany w każdym z jego rozdziałów, o ile wnioski z uzasadnieniem złoży każdy z członków Rady Sołeckiej na ręce Przewodniczącego Rady Sołeckiej. Wniosek taki Przewodniczący Rady Sołeckiej poddaje procedurze uchwalania dokonywanego przez Zebranie Wiejskie i zatwierdzania przez Radę Gminy w formie uchwały.